

't Seghen Waert

jaargang 27 aflevering 1

februari 2008

verenigingsblad van het Historisch Genootschap
Oud Soetermeer

Historisch Genootschap Oud Soetermeer

Bestuur

voorzitter, vacature

dhr. R. M. A. Krul, secretaris

Tijberg 54, 2716 LK Zoetermeer

krulende@wanadoo.nl

tel. (079) 321 07 32

mw. H. E. M. Westerman, penningmeester

Nassaulaan 12, 2712 AX Zoetermeer

westdijk@hetnet.nl

tel. (079) 316 81 21

mw. J. R. de Kler (A.W.Z.)

dhr. C. A. M. Klein (G.W.Z.)

vacature (I.S.V.)

mw. E. W. M. van Adrichem (Activiteitencie)

Archeologische werkgroep

dhr. B. F. F. H. van der Ven

Douzapad 30, 2722 AX Zoetermeer

benvdven@xs4all.nl

tel. (079) 342 79 91

Genealogische werkgroep

mw. M. E. Vijverberg-Kalkema

Stekelbaarssloot 35, 2724 AR Zoetermeer

kalkema@wanadoo.nl

tel. (079) 331 65 52

Interviewgroep Sprekend Verleden

dhr. E. W. van den Burg

Fr. Hendriklaan 32, 2712 EE Zoetermeer

tel. (079) 316 48 58

Ledenadministratie

dhr. D. de Kler

Bunuelstrook 45, 2726 RX Zoetermeer

kler11@hetnet.nl

tel. (079) 331 58 28

Redactie

mw. C. Hogeveen (redactie)

dhr. P. Drapers (eindredactie)

dhr. Th. van der Poel (vormgeving)

dhr. A. C. J. Vermeulen (publicaties)

dhr. R. Grootveld

redactie email-adres: info@oudsoetermeer.nl

t Seghen Waert is een uitgave van het
Historisch Genootschap Oud Soetermeer.

ISSN: 1384-7260

Het Historisch Genootschap is gevestigd in
't Oude Huis, Dorpsstraat 7
2712 AB Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83

Website: <http://www.oudsoetermeer.nl>

E-mail: info@oudsoetermeer.nl

Openingsdagen archief en bibliotheek:

iedere woensdag 14.00-17.00 uur

*Inloopavond A.W.Z.: elke dinsdagavond
20.30 - 22.00 uur*

*Inloopavond G.W.Z.: eerste maandag van de
maand 20.00-22.00 uur*

Inhoud

Van de redactie	1
Bezorging 't Seghen Waert	2
Nieuwe leden	2
Activiteiten voor leden en belangstellenden	3
Boek familie Scholten	3
Drs. Jan van der Spekprijs voor Huize Nabij	4
Sprekend Verleden in gesprek met Jan van der Slik	7
Uit de geschiedenis van IJsvereniging Zoetermeer	15
Gevelsteen "Lacto-hoeve"	30

Van de redactie

Verhalen over winters waarin de echte liefhebbers op de schaats van Delft via Zoetermeer naar Leiden gleden lijken tegenwoordig sprookjes. Toch waren dit soort tochten honderd jaar geleden de basis voor veel ijsverenigingen. Deze clubs zorgden er voor dat vele kilometers vaarten en sloten die met ijs bedekt waren, begaanbaar werden voor de schaatser. Voor velen van ons zal het toch een verrassing zijn dat de ijsverenigingen veelal in de eerste plaats werden opgericht ter bestrijding van de armoede. Mathijs van Welie heeft er een bijna wetenschappelijk verhaal over geschreven. Heel bijzonder is dat Mathijs niet alleen oud voorzitter en erelid is van de IJsvereniging Zoetermeer, maar dat hij ook de schrijver is van het boekje 'Met Gulden Letteren'. Dit boekje werd door de IJsvereniging in 1986 uitgegeven vanwege haar honderdjarig bestaan.

De leden van de interviewgroep hebben Jan van der Slik, de grondlegger van het Zoetermeerse taxibedrijf aan de tand gevoeld. Het interview leest u in dit blad.

Gelukkig kon in 2007 de drs. Jan van der Spekprijs weer worden uitgereikt. De trotse eigenaren van het rijksmonument Huize Nabij in de Eerste Stationsstraat kregen hem uit handen van onze voorzitter. Ook hieraan besteden wij aandacht, evenals aan de redding van de gevelsteen uit de Lactohoeve, waar veel Zoetermeeders de laatste jaren gebruikte spullen brachten of haalden en dan zeiden dat ze naar de Pelgrimshoeve gingen.

Uw bijdrage voor de tweede aflevering van ons blad ontvangen wij graag voor 29 maart.

Bezorging 't Seghen Waert

Wij zijn nog op zoek naar een paar leden van het Historisch Genootschap die in één van de wijken Oosterheem, Noordhove, De Leyens (Kade-Rede-Werf), Buijtenweg (Rode) vier keer per jaar 't Seghen Waert willen bezorgen op 20 á 30 adressen. Het is daarbij geen vereiste dat u in die wijk woont. We zijn blij met iedere aanmelding, want we besparen daarmee op de portokosten. Graag een telefoontje of e-mail naar de ledenadministrateur (zie onder adressen op het eerste blad). Alvast hartelijk dank.

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

- Dhr. W. den Hertog, Vlaskruid 23, 3892 AR Zeewolde
- Dhr. A. Oosterhoff (sr), Lauwers 4, 3844 MA Harderwijk

Wilt u zich aanmelden als nieuw lid, dan kan dat als volgt:

- via de website: www.oudsoetermeer.nl
- met een e-mailbericht aan info@oudsoetermeer.nl
- met een briefje aan het Historisch Genootschap Oud Soetermeer, Dorpsstraat 7, 2712 AB Zoetermeer.

**FRIS
VERSSHOP**

**Dorpsstraat 103
2712 AE Zoetermeer
079 3167616**

**Hollandse kaasspecialiteiten
Boerenkaasspecialiteiten
Buitenlandse kaas
Salades en pate s
Versgebrande noten
Zuidvruchten
Kadomanden**

Geeft u daarin naast uw naam, adres en geboortedatum aan of u zich opgeeft als lid, als jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres).

Activiteiten voor leden en belangstellenden

Op donderdag 27 maart brengen we een bezoek aan het Zoetermeerse bedrijf Bode Scholten B.V. Aanvang 19.30 uur. De avond heeft als thema: 'verkeer en vervoer in Zoetermeer vroeger en nu'. Een van de heren Scholten vertelt het een en ander over het bedrijf. Er zijn beelden over de vroegere vrachtautobus van Amsterdam naar Zoetermeer en we bekijken het huidige bedrijf. U kunt zich aanmelden voor deze interessante avond bij Bode Scholten, telefoon 079 -3435000 (maandag t/m vrijdag tussen 09.00- en 12.00 uur)

Vrijdag 11 april: bezoek aan Tulipland in Voorhout, waar de geschiedenis van de bollenstreek op doek wordt geschilderd door Leo van den Ende. Ook bezoeken we het panorama Big Sur van de Nederlandse Amerikaan André Balyon. Vertrek: 10.00 uur, terug: 16.00 uur. Kosten € 10,- p.p. inclusief koffie en een hapje. De reis per openbaar vervoer is voor eigen rekening.

Zaterdag 31 mei: fietstocht naar de Rottemeren. Start om 9.30 uur bij 't Oude Huis onder leiding van Jaac de Graaf. We bezoeken ook de plek in Zevenhuizen waar aan het einde van de Tweede Wereldoorlog Zoetermeesters gesneuveld zijn.

Dinsdag 24 juni maken we weer een boottocht op de Weipoortse Vliet. Voorafgaand zal Ton Vermeulen een inleiding verzorgen in 't Oude Huis. Kosten € 10,- p.p.

Zaterdag 20 september gaat de jaarlijkse bustocht naar de Zaanse Schans.

Voor alle activiteiten kunt u zich opgeven bij mevr. S. Brandhorst, tel. 079 351 70 47.

Boek familie Scholten

In de vorige aflevering van 't Seghen Waert hebt u gelezen over de Zoetermeerse familie Scholten en het bedrijf dat Piet Scholten rond 1920 oprichtte. Ook de laatste beurtvaart met de boot van bode Piet tussen Amsterdam en Zoetermeer werd beschreven.

Over de familie Scholten is nu ook een boek verschenen, dat de geschiedenis van de familie van 1635 tot heden beschrijft. Het boek, uitgegeven door Jos Scholten uit Heerhugowaard, werd op 19 september

2007 door Ellen van der Heijden-Smits overhandigd aan haar achterneef Marco Scholten van Bode Scholten B.V. Het boek is verkrijgbaar bij Jos Scholten (jim.scholten@quicknet.nl) en via Ellen van der Heijden (tel. 079 342 82 93).

Drs. Jan van der Spekprijs voor Huize Nabij

Tijdens de najaarsledenvergadering op 14 november reikte de voorzitter van het Historisch Genootschap voor de derde maal in zeven jaar de drs. Jan van der Spekprijs uit. Hij deed dit aan Ilona Jamin en Paul Dessing, de eigenaren van het herenhuis 'Nabij' aan de Eerste Stationstraat 84.

De prijs is in 2001 ingesteld en wordt uitgereikt aan personen of instellingen die zich op bijzondere wijze hebben ingespannen voor het behoud van het historisch erfgoed in Zoetermeer. De huidige eigenaren kochten het pand twee jaar geleden van de gemeente.

Verkoop bij inschrijving

In eerste aanleg had de gemeente bedacht dat het pand bij inschrijving moest worden verkocht. Ilona Jamin vertelt dat zij en Paul Dessing heel lang getwijfeld hebben of zij wel zouden inschrijven. Omdat zij het karakteristieke pand niet uit hun gedachten konden bannen, besloten zij juist voor de sluiting van de inschrijftermijn een bod te doen. Zij waren er echter van overtuigd dat hun bod wel te laag zou zijn. Wie schetst dan ook hun verbazing toen zij hoorden dat zij het pand konden kopen en dat zij de enige bidders waren. Dat leverde natuurlijk weer de nodige slapeloze nachten op.

Het pand was in zeer slechte staat en verzakt. Na een grondige inspectie en deskundig advies over het bedrag dat nodig zou zijn om het pand weer gebruiksklaar te maken, besloten Ilona en Paul van de koop af te zien. Een tegenvaller voor de gemeente en voor Ilona en Paul betekende het dat zij hun droom niet konden verwezenlijken.

Restauratie

Onder het motto: 'het bloed kruipt waar het niet gaan kan' gingen zij toch op de uitnodiging van de gemeente in om nog eens over het huis te komen praten. Eigenlijk wisten zij toen al dat er niet zo veel nodig was om de uitdaging aan te gaan om van een bouwval een gerestaureerd karakteristiek pand te maken. In 2005 werden zij de eigenaren van 'Nabij' en na twee jaar hard zwoegen en ploeteren staat er nu een huis als een plaatje, waar zij terecht de trotse eigenaren van zijn.

De familie Sablerolle

Het pand werd in 1855 gebouwd voor de koopman en landbouwer Johannes Cornelis Sablerolle. Hij heeft er echter niet lang van mogen genieten, want hij stierf op woensdag 2 december 1857. Omdat hij op 30 december 1825 was geboren te Zoetermeer aan de Dorpsstraat 31, werd hij slechts bijna 32 jaar oud. Zijn moeder Jannetje Visser, weduwe Sablerolle, erfde het pand.

Erris Oskam feliciteert de eigenaren van Nabij. In het midden de twee restauratie-architecten (foto A. Hoogland)

De genealogische werkgroep bij monde van Marjolijne Vijverberg kan wel verklaren waarom de moeder van Jan het pand erfde. Johannes was de zoon van Johannes Cornelis Sablerolle, overleden in 1844 en zijn tweede vrouw Jannetje Visser. Zij trouwden op 7 februari 1815 te Zoetermeer. Het blijkt dat Johannes nog een broer en een zus heeft gehad. Zijn broer Cornelis is in 1815 slechts een maand oud geworden, maar zijn zus Katharina, geboren op 25 januari 1817 werd 54 jaar en overleed kinderloos in 1871. Johannes Cornelis (jr) zelf trouwde op 18 maart 1857 met Frederika Louisa Wilhelmina van Graauwenhaan, geboren te Delft op 18 november 1819. Uit dit kortstondige huwelijk zijn ook geen kinderen geboren. Vandaar dat moeder Jannetje alles erfde.

Tot 1956 bleef de woning in de familie Visser. Daarna nam gemeentewerken er zijn intrek, opgevolgd door kinderdagverblijf Bambi. De laatste jaren voor de restauratie was Nabij het onderkomen van de kunstenaarsgroep Terra.

MONDIAL MOVERS

HENNEKEN BV **Professionele verhuizers van huis uit**

- * Particuliere verhuizingen
- * Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- * Nationale en internationale verhuizingen
- * Verhuiswinkel
- * Verwarmde en beveiligde inboedel-/
archiefopslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
tel. + 31 (0)79-3611368
e-mail: info@henneken.nl
website: www.henneken.nl

 **ERKENDE
VERHUIZERS**

PPV

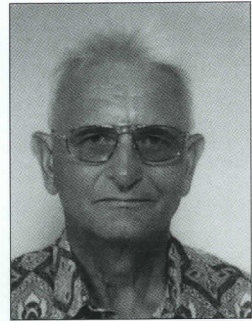
Sprekend Verleden in gesprek met Jan van der Slik

M.C.J. Moers-De Vree en J.W. Dreise

Bewerkt door E.W. van den Burg

Inleiding

Wij zagen niet zo lang geleden een advertentie waar de naam Van der Slik aan verbonden was. De advertentie begon met: "Welkom bij Van der Slik, het adres voor personenvervoer, caravans, ambulancezorg en autosport". Na enig speuren hebben wij ontdekt wie de feitelijke grondlegger is geweest, namelijk een geboren Zoetermeerder, J. H. (Jan) van der Slik. Hij heeft met ons, in alle bescheidenheid gesproken over de ontwikkeling van het bedrijf en hij heeft daarbij ook benadrukt dat hij een enorme steun heeft gehad aan zijn vrouw Jos, die helaas nu twee jaar geleden is overleden.

Jan van der Slik

Waar komen zij vandaan?

'Mijn vader was Abraham (Bram) van der Slik en hij is geboren op 9 mei 1899 in Bleiswijk. Samen met twee broers heeft hij in Bleiswijk aan de Rotte een houtzagerij gehad. Hoe dat precies gegaan is weet ik niet, maar mijn vader is toen weggegaan bij zijn broers. Daarna is hij bij oom Willem Veldhuizen, de aannemer gaan werken en daar heeft hij mijn moeder, Elisabeth (Bets) Veldhuizen leren kennen. Vader is in de jaren dertig van de vorige eeuw timmerman geweest. Ik denk dat dit de reden is geweest dat ze in Zoetermeer zijn gaan wonen. Later is hij bij de P.T.T.-Telefoondienst gaan werken. In Delft heeft hij bij de Nederlandse Kabelfabriek een opleiding gekregen en daarna moest hij overal in het land werken aan nieuwe, geautomatiseerde telefooncentrales. Maar op 27 juli 1939, op de dag vóór mijn zesde verjaardag is hij bij een operatie overleden.'

Moeder stond er alleen voor

'Ineens stond mijn moeder er alleen voor om drie jonge kinderen op te voeden en groot te brengen. Mijn vader had bij de P.T.T. een weekloon, maar de pech was dat je een bepaald aantal dienstjaren moest hebben voordat je een vaste aanstelling kreeg met uitzicht op pensioen. Toen mijn vader stierf kwam hij één jaar te kort. Dat was hard. Toch zijn we de oorlogsjaren doorgekomen.

Er werd in die tijd meteen al besloten om bij mijn grootmoeder, Jannetje Huurman te gaan wonen. Er moest eerst verbouwd worden, want op de zolder lagen geen planken, de zolder gebruikten ze toen nog niet.

Abraham van der Slik en Elisabeth veldhuizen, de ouders van Jan van der Slik (collectie J. van der Slik)

Mevrouw Van der Slik-Veldhuizen is in het interview naar voren gekomen als een sterke en wijze vrouw, die in haar leven veel verdriet met zich mee heeft moeten dragen. Haar dochtertje stierf drie dagen na de geboorte, haar man overleed op veertigjarige leeftijd, haar zontje verdronk toen hij veertien was en zoon Leo stierf in 1995 op 65-jarige leeftijd. Zelf is zij overleden in 2002.

De jonge jaren

'Ik ben geboren op 28 juli 1933. Ik heb eerst op de kleuterschool in de oude Christelijke School gezeten, waar later onder andere Hayes in de Dorpsstraat gevestigd was. We hebben ook nog kleuterschool gehad in het oude verenigingsgebouw van de Hervormde Vrouwenvereniging, waar later het Arbeidsbureau was, tegenover Van Waaij. Juffrouw Bos was in die tijd hoofd. Ik weet nog goed, iedere maandag moest je een kwartje meebrengen en dat ging dan in een blikken sigarendoos. Dat schoolgeld van een kwartje was voor sommigen toch een heel bedrag. Ik denk dat er mensen waren die er moeite mee hadden om dat te betalen.

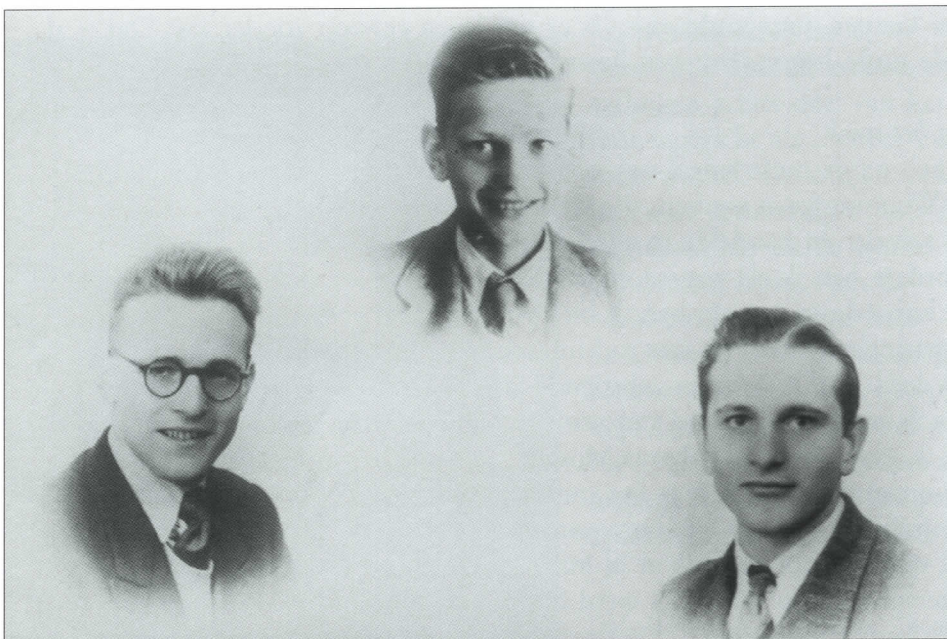
Er werd gezaagd en getimmerd om een paar kamertjes te maken. In dat huis zijn wij ingetrokken en binnen een paar weken was dat gebeurd. Het was financieel nodig om bij mijn grootmoeder in te trekken en het was in die tijd niet ongebruikelijk.

Mijn grootvader, Helmert Veldhuizen, geboren in Kralingen op 17 september 1870 was seinhuiswachter en in 1898 werd hij overgeplaatst naar Zoetermeer/Zegwaard. Daar is hij getrouwd met Jannetje Huurman. Toen mijn grootvader op 31 mei 1938 is overleden kreeg zijn weduwe een pensioen van de Spoorwegen. Jan heeft diep respect voor zijn moeder, voor de wijze waarop zij haar kinderen heeft opgevoed en dat altijd met bescheiden middelen.

Van de lagere school herinner ik mij juffrouw Broers. Dat was een oude dame hoor, maar ze had de wind er onder met een klas van meer dan vijftig leerlingen! Het was blijkbaar toch wel een vruchtbaar jaar geweest. Met zoveel leerlingen pasten we niet meer in het schoolgebouw. Toen hebben ze er nog een houten gebouwtje tegenaan gebouwd om het passend te maken voor al die leerlingen. Dat heeft er jaren gestaan. Maar toen we naar de tweede klas gingen, kwam het probleem dat we niet meer in één klas pasten en daarom werd de klas gesplitst. Zodoende heb ik heel wat medeklasgenoten gehad. In de tweede zaten we met derde klassers. In de derde met een groep uit de vierde enzovoort. In de oorlog, toen de Duitsers onze school gevorderd hadden, moesten we uitwijken naar andere geïmproviseerde gebouwen. Zo hebben we les gehad in een pakhuis van de firma Boon en we hebben zelfs nog gezeten in het koor van de Hervormde Kerk. In de winter was dat niet warm te stoken. We hadden in die tijd maar halve dagen school, want de beschikbare ruimte moest worden gedeeld met andere leerlingen.'

Jan mag "doorleren"

De moeder van Jan hechte er aan dat haar kinderen een vervolgopleiding zouden krijgen. En dat betekende voor Jan de mulo, te vergelijken met wat later mavo is geworden. We zijn er niet helemaal achter kunnen komen wat

vlnr.: de broers Leo, Kees en Jan van der Slik (coll. J. van der Slik)

de ware reden is geweest, maar zeker is dat Jan het diploma niet heeft gehaald. 'Ik weet niet of het mij aan zin ontbrak in de school. Ik heb mij laten testen. Ik wist het gewoon niet. Een kantoorbaan trok mij niet zo erg.

Maar dat werd mij om allerlei redenen wel aangeraden, ook in verband met mijn gezondheid, zo sterk was ik niet. Maar een kantoorbaan leek mij niets. Achteraf heb ik wel betreurd, dat ik de mulo niet heb afgemaakt.'

Wel heeft Jan op de mulo contacten gelegd met een leerling van de andere sekse, Jos Heemskerk. Toen wij vroegen waar en wanneer hij zijn vrouw had leren kennen antwoordde hij: 'Is er een leven geweest zonder Jos? Dat is al op de mulo begonnen, toen lieten wij al briefjes achter.'

Aan het werk

'Ik heb na de mulo nogal wat verschillende baantjes gehad. Eerst ben ik bij Jan Wooning gaan werken, die woonde in de Molenstraat tegenover ons. Hij was tuinder en handelde in allerlei dumpmaterialen en hout. Bij de firma Noordam ben ik als wagenjongen vakantiewerk gaan doen, het was allemaal van korte duur en toen ben ik bij Brinkers gaan werken als margarinebereider. Het was wel interessant, maar er was veel nachtwerk bij. Dat deed ik al vóór mijn achttiende jaar. Op een gegeven moment kreeg ik er toch een beetje genoeg van want ik wilde meer de technische kant op en ben ik gaan werken bij Janus Mostert. Die had een garagebedrijf in de Stationsstraat. Toen heb ik het monteursvak geleerd. Ik heb in die tijd ook schriftelijke cursussen gedaan voor tweede monteur. Dat was toentertijd al heel wat. Ik had eigenlijk al in militaire dienst ontmoeten, maar door de Watersnoodramp van 1953 werd dat een paar maanden uitgesteld. In juni 1953 ben ik opgekomen. De eerste vier maanden was ik in Amsterdam bij de Intendance, voor de fouragering, eten en kleding.

Later werd ik overgeplaatst naar Ermelo. Na mijn militaire diensttijd heb ik nog een poosje bij Van der Burg, de aanhangwagenfabriek in Pijnacker, gewerkt als automonteur. Maar het beviel mij niet, ik had daar weinig met motoren te maken.'

Jan wordt ondernemer

We hebben gehoord dat Jan de mulo had opgegeven, een aantal baantjes heeft gehad die van korte duur waren. Wanneer zou het ondernemerschap in hem ontwaakt zijn? Misschien is dat wel gebeurd tijdens zijn militaire diensttijd. Hoewel de dienst zelf hem niet veel geleerd heeft voor zijn toekomst heeft Jan die tijd gebruikt om zijn middenstandsdiploma te halen. 'Op 5 oktober 1955 kocht ik een taxi. Het was een Chevrolet uit 1949. Ik heb hem laten opknappen en ik ben daarmee gaan rijden, eerst als leswagen. Het was nog wel even lastig om een vergunning als taxibedrijf te krijgen. De twee bestaande taxibedrijven in Zoetermeer hadden bezwaar aangetekend. Het heeft de zaak wel vertraagd, maar ik heb de vergunning toch gekregen. Ik had de taxi inmiddels wel als lesauto gebruikt, want daar had je geen vergunning voor nodig. Ik heb hem ook wel verhuurd.'

Als eenmaal een eerste auto is gekocht lijkt het wel of het met een tweede en volgende gemakkelijker gaat. 'Op een gegeven moment had ik twee lesauto's en medewerkers die instructie gaven. In 1958 heb ik het huis in de

Molenstraat gekocht en zijn Jos (Heemskerk) en ik getrouwd. Om de inkomsten te verhogen is een deel van het huis ingericht als sigaren -en snoepwinkel. De winkel werd helemaal gerund door Jos. Van de inkomsten uit de winkel konden we leven. Aan de Meidoornlaan was de huishoudschool en met dubbeltjes kwamen de leerlingen snoep kopen en voor de rest was het voor veel mensen in de buurt makkelijk om bij ons tabaksartikelen te kopen. Er werd in

De winkel van Jos van der Slik aan de Molenstraat 57
(coll. J. van der Slik)

die tijd nog volop gerookt. Na een jaar of tien toen de zaken beter gingen is het winkeltje opgeheven.'

De ontwikkelingen gaan nu snel

Het zou te ver voeren om in dit artikel alle ontwikkelingen op de voet te volgen en daarom gaan we maar met flinke passen door de geschiedenis. In 1965 werd de eerste ambulance gekocht, ook weer een gebruikte. Zoetermeer zou stormachtig uitgroeien tot een stad. Dat betekende veel bouwen en in de bouw gebeuren heel wat kleine of grotere ongevallen die vaak in het ziekenhuis moeten worden opgevangen. Zo bleek al gauw dat één ambulance te weinig was en al spoedig waren het er drie. Dat bracht ook met zich mee dat er geschoold personeel moest worden gezocht, er moest een meldcentrale komen enzovoort. De eerste tijd werd voor het ambulancevervoer nog het pand in de Molenstraat gebruikt.

In 1971 werd, samen met een zwager een garage betrokken in de Vlamingstraat en er werden inmiddels ook auto's verkocht.

'In de Vlamingstraat hadden we al een subdealer-schap van Vauxhall. Dat hebben we om kunnen zetten in British Leyland. Daarvoor ben ik nog in Amerika geweest. British Leyland had onder andere de Mini, een goede auto, de Maxi had je ook, die was helemaal goed. Later introduceerden ze de Allegro, was ook een goede auto met een goede prijs. Weer later de Princess, maar dat was een mislukking.'

Jan toonde ons een uitnodiging uit 1980. Voorop prijkt zijn foto en het onderschrift luidt: "Wij nodigen u uit met ons nieuwste speelgoed te komen spelen." Het bleek de uitnodiging te zijn om kennis te maken met de producten van Lancia en Saab, waarvoor zij inmiddels dealer waren geworden. In juni 1978 werd het pand in Meerzicht, Kerkenbos 9 betrokken. Weer later zijn ze vertrokken naar panden in Rokkeveen.

Het gezin van Jan en Jos

Er werden vier kinderen geboren. In de juiste volgorde zijn dat Bram, Angela, Liesbeth en Isaïc. Bram en Isaïc werden voorbereid om te gaan functioneren in het inmiddels enorm gegroeide bedrijf. In 1993 was het zover dat Jan en Jos het bedrijf, bestaande uit verschillende takken officieel konden overdragen aan hun zoons. In het Streekblad van 17 november 1993, waarin er aandacht aan werd besteed, werd gesproken over een grote onderneming en een begrip in Zoetermeer. Er reden toen eenendertig taxi's en vijf ambulances en er werkten in totaal tachtig mensen.

Het vijftig jarige bestaan in 2005 heeft Jos nog mee mogen maken, maar op 18 februari 2006 kwam het einde voor haar. Het is al eerder aangehaald dat zij een grote bijdrage heeft geleverd in het welslagen van de onderneming.

Taxi's van
Van der Slik. vlnr.:
Johan Hagers,
Gerard van Vliet,
Isaïc Heemskerk en
Jos van der Slik
(coll. J. van der Slik)

Zij had niet alleen zakelijk inzicht, maar zij voelde zich ook niet te goed om plaats te nemen achter het stuur van de taxi als dat even nodig was.

Zegwaard of Zegwaart?

Tijdens het gesprek is het ons opgevallen, dat Jan er nogal aan hecht dat Zegwaard met een 'd' wordt geschreven. Een beetje wonderlijk, want toen Zoetermeer en Zegwaart op 1 mei 1935 tot één gemeente Zoetermeer werden samengevoegd tot Zoetermeer, was Jan nog niet eens twee jaar! Wij hoorden hem zeggen: 'Maar zonder te verhuizen ben ik in Zoetermeer komen te wonen door de samenvoeging op 1 mei 1935. Als je nu een geboortebewijs aanvraagt krijg je er een waar Zegwaart met een t op staat. In het voorjaar moest ik mijn paspoort vernieuwen en toen maakte ik er een opmerking over tegen de ambtenaar. Zij kon alleen maar zeggen dat het haar instructies waren om Zegwaart met een 't' op het paspoort te zetten en daarmee moest ik het doen.'

Aanvullende bronnen:

Mevrouw M.I.C. van der Slik-Havenaar
Het Streekblad van 17 november 1993

Metaalbewerking

Maatwerk

Kwaliteit

Zekerheid

Ook voor particulieren

Industrieweg 21 Zoetermeer 079-3416341
mkz-metaalbewerking.nl info@mkz-metaalbewerking.nl

Uit de geschiedenis van IJsvereniging Zoetermeer

Mathijs van Welie

IJsvereniging Zoetermeer is de oudste openbare vereniging van Zoetermeer. Zij werd opgericht tijdens 'eene bijeenkomst van eenige Heeren liefhebbers van ijsvermaak uit Zoetermeer en Zegwaard', gehouden op 2 maart 1886, maar het in de oprichtingsvergadering vastgestelde reglement vermeldt uitdrukkelijk 1 maart als oprichtingsdatum. De naam van de nieuwe vereniging luidde 'IJsvereeniging Zoetermeer-Zegwaard'. Wat nu Zoetermeer is, bestond toen nog uit twee zelfstandige gemeenten. In 1935 werden ze één gemeente en de naam van de vereniging veranderde in 'IJsvereniging Zoetermeer'.

Het is onmogelijk de hele geschiedenis van IJsvereniging Zoetermeer in deze luttele bladzijden uit de doeken te doen. Ik beperk mij globaal tot de door natuurijs bepaalde eerste helft van haar bestaan. De tweede helft heeft de vereniging zich door de komst van de kunstijsbanen ontwikkeld tot een moderne sportvereniging. Maar zelfs dan nog moet ik kiezen uit een overstelpende hoeveelheid interessante gegevens.

De 'Heeren oprichters' waren: H. van Hamersvelt, notaris, leidde de oprichtingsvergadering; C. Hekker Lz., de 'oude Kees' Hekker, bakker; J. Moleman, kleermaker; G. Groeneweg, koperslager, ongehuwd, bij zijn afscheid geprezen om zijn 'jeugdigen ijver' voor de vereniging; A. van der Boon, waarschijnlijk Adrianus, broodbakker 'op de Horre', de buurtschap Den Hoorn in het verlengde van de Schinkelweg; Jan Dogterom, 'bouwman' (landbouwer), stamde volgens kleinzoon Leen af van een Fransman uit het leger van Napoleon; D. (Dirk?) van Straalen, ook 'bouwman'; M. Flohil, veearts, later ook gemeente-ontvanger van Zoetermeer, secretaris, de man van de prachtige notulen uit de beginjaren van de vereniging; ten slotte A. Meerburg Az., arts, de eerste voorzitter, dronk graag een glaasje, wordt als 'zeer sympathiek' beschreven, stierf 50 jaar oud.

Opvallend bij de oprichters en eerste bestuurders is het grote aandeel van 'allochtone' Zoetermeeders: Van Hamersvelt was geboren in Ter Aar, Moleman in Alphen aan den Rijn, Groeneweg in Delft, Dogterom in Zevenhuizen, Flohil in Duivendijke, Van Straalen (als we de juiste man voor ogen hebben) in 's-Gravensande. Van de latere bestuurders uit de begintijd kwam Th. Böhm uit Velzen, Jan Tanis uit Goedereede en David Leeuwenberg uit Strijen. Wat ook opvalt, is dat de oprichters en eerste bestuursleden doorgaans 'notabelen' en welgesteld waren. Dit laatste hangt ongetwijfeld samen met de aard en de doelstelling van de IJsvereniging. In 1903 vond een lid van IJscclub 'Bleiswijk' dat 'de Heeren van het Bestuur Heeren moesten zijn en geen werklui'.

Abraham Meerburg (1859-1909) dorpsarts en oprichter van de ijsvereniging (foto H. Jonker en Zn, Leiden)

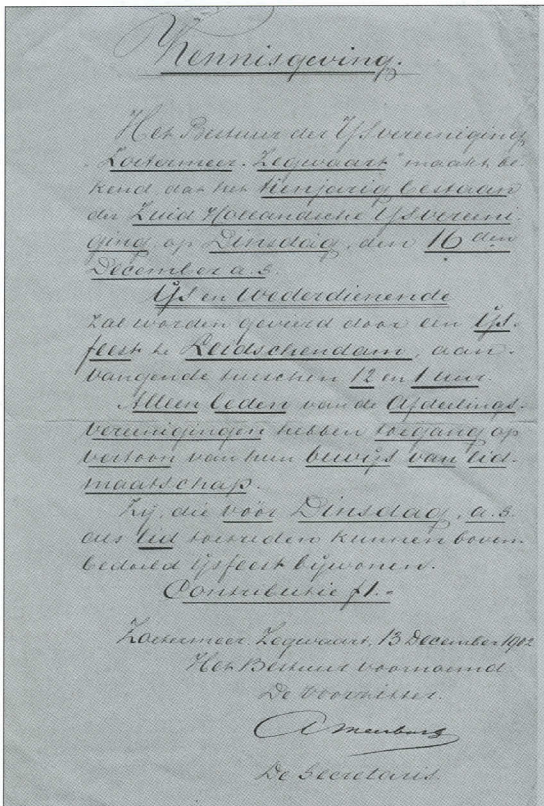
Daarmee bedoelde hij niet zozeer, hoewel waarschijnlijk óók, dat er geen werklui in het bestuur mochten zitten, doch vooral dat leden van het bestuur niet zelf als werklui moesten optreden maar dat 'ze hun bevelen aan iemand geven om dan met werkelozen de baan in orde te brengen.' Onze 'Heeren oprichters' zullen ongetwijfeld ook niet zelf geveegd hebben. Of ze bevelen gaven? Wel de opdracht en de mogelijkheid aan werklozen en 'minvermogenden' tot werk als baanveger op de lange ijswegen door Zoetermeer en Zegwaard. Uit eigen ervaring weet ik dat in veel latere jaren, toen het al lang niet meer ging om 'ijswegen' maar om de eigen ijsbaan, het vooral de bestuursleden waren die het werk aan het

ijs op zich namen, vaak tot ver na het middernachtelijk uur. Wat echter vooral opvalt, is dat de oprichting van de Zoetermeerse Ijsvereniging niet op zichzelf staat. Na 1870 en vooral na 1880 worden in Zuid-Holland en ook elders plotseling tal van ijsverenigingen in het leven geroepen. Om een idee te geven: Vlaardingen, Stolwijk, Zutphen (1879), Bleiswijk, Zevenhuizen (1885), Nieuwkoop (1887), Boskoop (1891), Benthuizen (1892). Met de algehele opleving in Nederland aan het einde van de 19de eeuw en de zich langzaam ontwikkelende belangstelling voor sport en lichaamscultuur (de eerste sportverenigingen zien het levenslicht) is dit merkwaardige fenomeen niet afdoende verklaard. Het heeft ook te maken met de ontstellende armoede waaronder grote delen van de bevolking van Nederland gebukt gaan.

Het meest verrassende is dan ook de ontdekking dat al die ijsclubs niet in de allereerste plaats werden opgericht ter bevordering van de schaatsport. Een tweede zeer opvallend feit is, dat al die verenigingen niet schaatsvereniging of schaatsclub heetten maar zonder uitzondering ijsvereniging of ijsclub. Ook dit verschijnsel kan niet los gezien worden van het sociale doel waarmee al die clubs werden opgericht.

Streven naar genot of zucht tot weldoen?

Begin januari 1871 vond in het Gelderse Bemmelen een hardrijderij op schaatsen en sleden plaats 'met het doel om het streven naar genot gepaard te doen gaan aan de zucht tot weldoen'. De prijzen bestonden uit brood, kledingstukken, dekens enzovoorts. 'Een groot aantal mingevoeden nam dan ook aan dezen wedstrijd deel'. Het is de Zuidhollandse ijsvereniging ten voeten uit. Steeds weer komen we dit tweeledige doel tegen. In Zwammerdam heet het: 'om vooral als middel van werkverschaffing, te zorgen voor goede banen', werk in de vorm van baanvegen; in Nieuwkoop: 'bevordering van ijsvermaak en leniging van armoede'. De pas opgerichte ijsclub in Oosteinde-Aalsmeer met de veelzeggende naam 'Helpt elkander' heeft reeds 'eene uitdeeling onder behoeftigen gehouden'. In de kranten van die dagen is herhaaldelijk sprake van dergelijke uitdelingen en collectes daartoe, maar normaal werden die georganiseerd door gemeenten of speciaal opgerichte commissies. Zoetermeer en Zegwaart bleven niet achter: een collecte in 1886 voor een brooduitdeling onder de armen van die gemeenten bracht te Zoetermeer fl. 116,- en in Zegwaart fl. 79,05 op. In 1891 zijn de bedragen fl. 121,46 en fl. 98,45. Zoetermeer was kleiner maar welgestelder dan Zegwaart. In de rustige

omgeving van de Dorpsstraat in Zoetermeer woonden in vroeger jaren verschillende renteniers én de notabelen die de Ijsvereniging hadden opgericht.

Artikel 1 van het reglement van Ijsvereniging Zoetermeer-Zegwaart omschrijft het doel van de vereniging als 'het aanmoedigen van schaatsenrijden door zorg voor goede banen en organiseren van ijsvermaak'. Artikel 3 zegt uitdrukkelijk: 'De vereniging stelt zich voor zoo mogelijk jaarlijks eene hardrijderij op schaatsen, op korte en lange afstanden te houden.' De eerste hardrijderij werd in januari 1887 gehouden, met groot succes. Maar schaatsen, hardrijden,

In 1942, één van de koudste winters van de 20e eeuw, vertrok deze club op de schaats naar Gouda

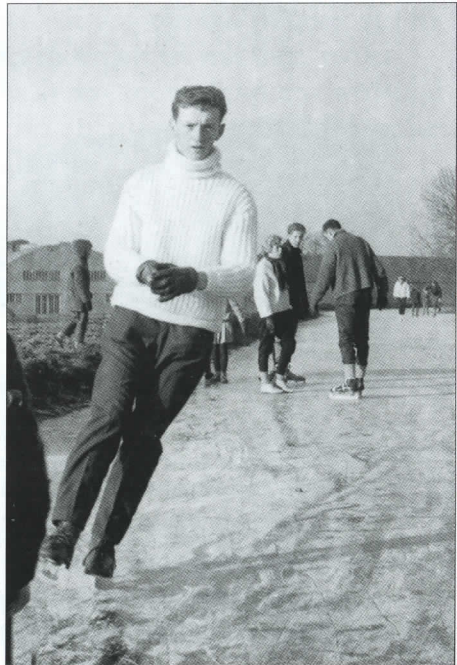
ijsvermaak! Was dat wel de bedoeling? Waar is het liefdadige doel?

In Zoetermeer hinkte men een beetje op twee gedachten. Met de tweeledige doelstelling van de meeste ijsverenigingen kun je ook twee kanten op. Alles wijst erop, dat de Zoetermeerse 'Heeren oprichters' toch liever wedstrijden organiseerden. Zo gek was dat idee ook niet, per slot van rekening waren die hardrijderijen een oude Hollandse traditie, ook in Zoetermeer. Dat laatste blijkt uit de opmerking in het verslag van de bestuursvergadering van 26 januari 1887 over de eerste door de ijsvereniging georganiseerde hardrijderij, namelijk dat 'Ouden van dagen getuigen, hoevele malen zij ook een ijsfeest op de Dobbe hadden bijgewoond, zij nog nooit zoo goed in de gelegenheid zijn geweest den wedstrijd zóó schoon, zóó op hun gemak en zonder gevaar te kunnen aanschouwen als thans'. In ieder geval is er al in 1870, 16 jaar voor de oprichting van de ijsvereniging, een hardrijderij gehouden, want die werd gewonnen door dezelfde Arie van den Berg die in 1887 won. Volgens Looman ('Op Glad Ijs', 1918) won hij zelfs 'alle hardrijderijen, die in 22 jaar in Soetermeer werden gehouden', de eerste keer in 1870! Maar wie organiseerden die wedstrijden vóór er een ijsvereniging bestond? Waarschijnlijk 'de kasteleins', die bij dergelijke volksfeesten vaak goed verdienden, omdat de prijsuitreiking na afloop van de wedstrijd in de herberg plaats vond, waarbij dan brandewijn of een andere sterke drank geschonken werd. En uit het feit dat men 'ouden van dagen' tot getuigen nam, mag men veilig afleiden dat er ver voor 1870 ook al

hardrijderijen in Zoetermeer verreden werden. Om je iets van zestien jaar terug te kunnen herinneren, hoef je niet bejaard te zijn!

Voorals je tussen de regels van de notulen door leest, krijg je de indruk dat men in de nieuwe ijsvereniging méér wilde: grote wedstrijden met grote namen aan de start, mannen als Benedictus Kingma, Pieter Bruinsma en Wybe de Vries. Je wrijft je ogen uit als je leest, welke enorme bedragen die 'professionals' verdienden. In 1887 was de hoofdprijs voor beroepsrijders bij de wedstrijden in Slikkerveer om 'het meesterschap van Nederland op 1609 meter', één dag voor de eerste wedstrijd van de ijsvereniging in Zoetermeer, fl. 600,-. De tweede prijs bedroeg fl. 300,-, nog altijd het dubbele van het jaarloon van een dienstbode in die tijd! Maar die grote namen kwamen niet naar Zoetermeer, daar waren de prijzen te mager voor. Winnaar Arie van den Berg, de welgestelde landbouwer en veehandelaar uit Benthuizen, 'een eenvoudige rondborstige kerel, die zeer sober leefde' volgens Looman, verdiende fl. 30,-, Kingma, die toch gekomen was en de eerste premie won, kreeg fl. 15,-. De gemiddelde hoofdprijs bij grote wedstrijden in die tijd was echter fl. 300,-.

Desondanks werd de eerste hardrijderij van de jonge vereniging een doorslaand succes en verdiende volgens een trotse voorzitter Meerburg 'met gulden letteren geboekt te worden in de notulen onzer vereeniging'. Het talrijke publiek was enthousiast, zoals we al zagen. Toch spreken de notulen van de eerste bestuursvergadering na de wedstrijd van 'een voorvalletje, dat heeft plaats gehad bij de hardrijderij'. Secretaris Flohil schrijft er niet bij wat het 'voorvalletje' precies inhield maar we kunnen er wel naar raden. In dezelfde vergadering stelt de voorzitter namelijk voor een wijziging in het reglement voor het hardrijden aan te brengen en het woord 'voorbijrijdt' te veranderen in 'passeert'. De president licht dit nader toe en zegt: 'op alle hardrijderijen wint hij, die het eerst aan den eindpaal komt, onverschillig hoe'. Waarschijnlijk was een van de rijders vlak voor 'den eindpaal' ten val gekomen, zodat hij

Gerard Brussé op de schaats op de Delftsewallenwetering (coll. G. Brussé)

niet 'rijdend' maar glijdend over de streep kwam; de jury had hem waarschijnlijk toch als winnaar aangewezen, waartegen even waarschijnlijk zijn tegenstander met het (oude) reglement in de hand net als recent Simon Kuipers in Calgary protest aangetekend had.

Er zijn nog een paar aanwijzingen waaruit blijkt dat in Zoetermeer-Zegwaard de sport het aanvankelijk toch van de liefdadigheid won. In 1890 had in Zoetermeer, zo meldt het Leidsch Dagblad, 'eene hardrijderij op schaatsen plaats voor kinderen van tien tot veertien jaar, uitsluitend van behoeftige ouders, uitgeschreven door eene commissie, bestaande uit enkel jongelui, die hiertoe door verschillende bijdragen waren in staat gesteld. De prijzen, spek en brood, werden na afloop aan de winners uitgedeeld, terwijl iedere deelnemer, die niets gewonnen had, nog met twee brooden werd huiswaarts gezonden'. Een commissie? Er was toch een ijsvereniging! Vond men die te laks? In 1891 is er een schoonrijderij voor mannen alleen en voor paren. De eerste prijzen, in beide gevallen fl.10,-, werden beide gewonnen door P. van Es, bij de paren samen met Elizabeth van Sittert. Wijlen de heren Piet Wieriks en H. Hoogland, kleinzoon van oprichter Moleman, twee van de oude 'Zoetermeerdenaren' die ik destijds voor mijn boek 'Met gulden letteren' over 100 jaar Zoetermeerse Ijsvereniging geïnterviewd heb, wisten zich Elizabeth van Sittert, later de jongere echtgenote van dominee Bootsma nog goed te herinneren. Wieriks: 'Die kon zwieren!' En Hoogland: 'Ze had van die hele lange rokken aan.' Bootsma zelf schaatste niet. 'O nee, die liep altijd in een geklede jas en met een hoge hoed op.' Tweede bij de mannen

Het gezelligste eetcafé van het Stadshart!

**7 dagen per week geopend voor lunch en diner.
Maar ook om te genieten van
een goed glas wijn of bier.**

**Bijvoorbeeld voor of na
een bezoek aan theater of bioscoop**

**Oostwaarts 4
Stadshart Zoetermeer
079- 346 31 41**

**www.theoldpal.nl
info@theoldpal.nl**

Waar je oude vrienden hebt en nieuwe vrienden maakt!

Een groep schaatsers in de jaren (19)20

was 'ouwe Dirk van Es', een legende! De prijzen waren magertjes. En van 'spek en bonen' was al helemaal geen sprake. Toch was het bitter koud en de nood tot zeer grote hoogten gestegen, terwijl de kranten bol stonden van de berichten over uitdelingen, collectes en spekrijderijen en wat men verder verzint om te helpen. Zelfs nog in 1911 haalt een voorstel om een wedstrijd 'hardrijden voor arme mensen' te houden in plaats van een ringrijderij het niet. Toch had al in 1895 een omkeer in het beleid plaatsgehad.

Van Keulen tot Spijker

In 1892 wordt de Zuidhollandsche IJsvereeniging opgericht met als doel 'de bevordering van het veilig en ongehinderd verkeer op de ijsbanen in Zuid-Holland'. De algemene vergadering van 1894 besluit met algemene stemmen 'in de eerste plaats te zorgen voor goede banen en tweedens, dezen winter ijs en weder dienende eene hardrijderij te houden voor de leden in Zoetermeer en Zegwaard woonachtig met uitsluiting van beroepsrijders, om kunstvoorwerpen'. In 1895 nemen bestuur en ledenvergadering met algemene stemmen het voorstel van de heer Van Hamersvelt aan om voortaan 'te zorgen voor goede banen van af Nooteboom tot Spijker en tot den Hoorn, daardoor werkverschaffing te bevorderen en ijsvermaak als bijzaak te beschouwen!' In de gecombineerde vergadering in Pijnacker met

Op de Buurtvaart in de jaren 19(20). vlnr.:
Sien Lengkeek, Nel Jongerius,
Cor Lengkeek, Geert Kerkhoven en
Siet de Bruin

de 'afdeelingen' Delft, Vrijenban en Pijnacker neemt Zoetermeer-Zegwaard de verplichting op zich 'eene behoorlijke baan aan te leggen en te onderhouden van af de brug in den weg bij J. Nooteboom in Keulen tot J. Kalisvaart, over de Delftsche wallenwetering tot het dorp, om Zoetermeer en Zegwaard tot den Hoorn, van de klapbrug in de Dobbe over de Leidsche wallenwetering tot het verlaat bij P. Spijker'.

In Bleiswijk deed men niet zo tobberig. Hoewel in de oprichtingsvergadering van IJclub 'Bleiswijk' een der aanwezigen meent 'dat de meeste leden zijn toegetreden met het oog iets voor de armen te doen' (met het idee was men dus vertrouwd), weet nota bene de burgemeester en eerste 'president', de heer Stoop, de anderen ervan te overtuigen dat 'het weinig zal bate

zoo er voor 40 of 50 gulden aan de armen wordt besteed'. Iemand geloofte zelfs 'dat men evengoed een vlo in de Hel kan werpen dan zoo'n kleinigheid aan de armen te geven'. Als enig doel komt dan ook in het reglement te staan: 'het bevorderen van ijsvermaak'. Ook in 1914 maakte een voorstel om te laten rijden voor 'spek, vlees en anderen levensbehoefden voor de armen' geen kans. Zo waren ze in Bleiswijk. Of waren ze er welgestelder en hadden ze minder armen? Of brachten de collectes meer op en waren de uitdelingen groter?

IJsvereeniging Zoetermeer-Zegwaard had dus gekozen voor het liefdadige doel. Het eerste middel dat alle verenigingen ten dienste stond, was door werklozen als baanveger in dienst te nemen en zo de doorgaande ijswegen in orde te brengen en te houden. De Zuidhollandsche IJsvereeniging was juist mede opgericht om dat werk te coördineren en voor aansluitende ijswegen te zorgen. De verschillende ijsclubs gingen verplichtingen aan van gemeentegrens tot gemeentegrens. Die gebaande ijswegen werden niet alleen voor het ijsvermaak, toertochten en dergelijke gebruikt maar hadden vaak ook een praktisch nut. Zo lees ik in het jubileumboekje van IJclub 'Stolwijk' waarom het 'aanleggen en onderhouden van goed bruikbare

ijlsbanen en ijswegen' zo belangrijk was en de ijsclub 'wel zeer doeltreffend en nuttig': er waren in 1879 nog geen auto's en fietsen, alleen de grootste boeren, winkeliers en bakkers hadden 'een paard en gerij', de anderen moesten lopen. Alleen de wegen waren toen, vooral in de winter, bar slecht. Men kon ook hier het nuttige met het aangename verenigen. Zo reed mijn zoon Eelco bijna een eeuw later meermalen op de schaats van Zoetermeer naar Leiden om er zijn colleges te volgen.

De baanvegers komen in de notulen van de bestuurs en algemene vergaderingen van de IJsvvereniging herhaaldelijk ter sprake. Toch ben ik er niet achter kunnen komen, hoeveel baanvegers de vereniging gemiddeld per ijsperiode aan het werk had. In 1887 krijgt 'de vaste baanveger van de vereeniging' een bandje om zijn pet met daarop 'Baanveger IJscclub'. Waren er ook 'losse' baanvegers? In Zutphen kregen de vier baanvegers een pet met blauwe band vermeldende 'Zutphensche IJsvvereniging'. Overigens hebben onze notulen het steeds over baanvegers in het meervoud! Wat wel bekend is, is het loon. In Pijnacker was overeengekomen een dubbeltje per uur uit te betalen. Dat was in 1895. In 1925 bedroeg het loon fl. 2,75 per dag, bijna 40 ct. per uur. Het hoogste uurloon dat in de notulen wordt genoemd, is 40 ct. in 1942. Ter vergelijking: in Zutphen was het loon in 1886 50 ct. per dag, in 1913 fl. 1,- per dag. Een baanveger in Zoetermeer zou dus in bijv. acht werkdagen van zeven uur in 1895 fl. 5.60 en in 1925 fl. 22,-

Janus van der Kleij, Jan Hagers, Van Wijk en Henk Hagers kwamen rond 1935 terug van een schaatstocht naar Gouda (coll. L. Hagers)

verdiend hebben, rond 1910 wellicht ongeveer fl. 14,-. Als we bedenken, dat de meeste vegers waarschijnlijk gezinshoofd waren, kan men zich enigszins een voorstelling maken van de sociale toestanden in Nederland rond de voorlaatste eeuwwisseling. Des te schrijnender steken hier de gigantische bedragen tegen af, die juist in die tijd de bekende beroepshardrijders verdienden.

Maar de heren van het bestuur zijn niet altijd tevreden over het geleverde werk. In 1908 wordt besloten 'bij sterk ijs een controleur aan te stellen, die toezicht zal moeten hebben op het werk der baanveggers'. In 1919 uit de heer Van Wees zijn onvrede: ze verdienen een goed loon maar 'hij zou graag zien dat er voor gewerkt werd'. De voorzitter antwoordt, dat het niet altijd meevalt 'om ze steeds goed bij het werk te houden om reden het meest niet zulke beste werkkrachten zijn die hun dienste bij de ijsvereniging komen aanbieden'. Maar er blijken, zoals in 1912, ook wel eens 'opruiers' onder te zijn, die ontevredenheid scheppen, ook onder de goedwillenden. De heer A. Groenheijde wil ze zo nodig 'zonder onderscheid, onmiddellijk ontslaan'. Als je dit leest, denk je toch aan meer dan vier baanveggers.

'Voor spek en bonen'

Voor de ijsverenigingen was er behalve werkverschaffing nog een andere manier om de nood te lenigen, en wel het organiseren van hardrijderijen en andere wedstrijden 'om spek en bonen'. Wie alleen de moderne betekenis

ARTOTHEEK 'DE VLAMING'

Verhuur

beeldende

kunst

Voor bedrijven en particulieren

Vlamingstraat 2a
2712 BZ Zoetermeer
Telefoon 079 3169551

van die uitdrukking kent, namelijk niet echt meedoen, staat er misschien van te kijken dat die uit de schaatswereld komt, en dat het daar juist wel om echt meedoen en om de prijzen ging: naast spek en bonen en andere levensmiddelen, om brandstof waaronder turf, dekens, kleding, schoenen enzovoort.

In 1901 laat onze vereniging zich weer eens van de liefdadige kant zien. Voor de schoonrijderij 'ten behoeve van minvermogende uit de beide gemeenten' schrijven zich maar twee paren in en daarom besluit men er maar een hardrijderij van te maken, waaraan de deelnemers 'voor zich zelve of ten behoeve van de minvermogenden' mogen meedoen. Voor de hardrijderij voor armen in 1908 moesten de deelnemers vooraf

opgeven voor wie ze wilden rijden. Aan elk huisgezin waarvoor gereden werd, kon 'een flinke prijs gegeven worden bestaande in 3 KG brood, 1 KG spek en 1 mud steenkolen'. In 1929 worden voor de hardrijderij ten behoeve van de armen toegezegd: 25 pond spek, 4 Edammer kazen, 2 Goudakazen, 1 Leidse kaas, 5 kilo bruine bonen, 5 kilo erwten, 1 kist spruiten, 20 verse eieren, 10 kilo boter, 4 broden, 20 pond rijst, 1 mud kolen, 5 mud eierkolen, 10 el flanel en 1 lantaarn. De namen van alle gulle gevers worden in de notulen vermeld. Men besluit 'om Jan v.d. Schantz met een lijst in de gemeenten te laten lopen om giften in te zamelen' en de familie Westhoek zal de wedstrijd 'om klinken door 't Dorp en de buitenwegen'. Westhoek was de laatste 'rondklinker' (dorpsomroeper), die onder andere bij overlijdens met een koperen gong door het dorp ging om het droeve nieuws te melden. Voor de behoeftigen waren er twee mogelijkheden om in de prijzen te vallen. De eerste: er zelf voor rijden. In zijn boek 'Schaatsen rijden' van 1888 schrijft Mr. J. van Buttingha Wichers over die wedstrijden voor armen, dat er 'gewoonlijk meer brekebenen dan meesters in de kunst' meedoen, die dan de toeschouwers tot vermaak dienen. In de algemene vergadering van 1931 protesteert J. van Duyvenbode tegen dit soort wedstrijden om levensmiddelen. 'Arme mensen te laten rijden om een prijsje en de kans te lopen om uit gelachen te worden om hun armoeden vind hij geen schoon

EEN KRASSE SCHAATSENRIJDER.
De 92-jarige Dirk van Es, te Zegwaart, die de vorige week in zijn zoon en zijn kleinzoon, nog een tochtje per schaats maakte.

De schaatslegende Dirk van Es haalde in 1914 op 92-jarige leeftijd de krant. Naast hem zijn zoon en kleinzoon

idee.' Maar er werden ook wedstrijden verreden, waarbij goede rijders niet om prijzen voor zichzelf maar voor de armen reden.

Wanneer de IJsvereniging is opgehouden met het in orde houden van de doorgaande ijswegen, is niet bekend. Het moet wel kort na de moeilijkheden met de Zuidhollandsche IJsvereeniging in 1936 geweest zijn. Die hadden te maken met onenigheid over de bijdrage van de Zoetermeeders aan de 'bond' maar ook met de verplichting zo'n lang traject schoon te houden; al in 1911 en 1919 horen we van dit laatste bezwaar. Waarschijnlijk is het hoofdstuk 'ijswegen' nog voor 1940 afgesloten. Ongeveer in die zelfde tijd moeten ook de laatste 'spekrijderijen' zijn gehouden. In de algemene ledenvergadering van 1930 memoreert secretaris Balvert nog eens, dat de ijsvereniging 'naast haar sportieve strekking ook een nuttige instelling' is, een verre naklank van 'het streven naar genot' en 'de zucht naar weldoen' uit 1871. In de ledenvergadering van 1931 'worden er nog opmerkingen gemaakt geen hardrijderij te houden voor armlastigen, doch liever iets te geven'. Dat wel. Toch klonk dat geluid toen voor het laatst. Er werden in Zoetermeer nog vele wedstrijden georganiseerd maar niet meer 'voor spek en bonen'. Die tijd was voorbij.

Het heeft heel lang geduurd eer de IJsvereniging over een eigen ijsbaan kon beschikken. In 1908 wordt voor het eerst de wens van een eigen baan geuit, door de heer J. Noordam. Men wilde graag een eigen baan, omdat er nogal eens problemen waren met het publiek over afzetting van de Dobbe, waar meestal geschaatst werd, en de entreeheffing. De Dobbe was immers openbaar water. Pas in 1933 zal hij er komen, achter het café van de heer C. Veelenturf, waar nu het parkeerterrein tussen Dorpstraat en Osyiaan ligt. De prijzen van de jaarlijkse verloting in een ledenvergadering in feeststemming bestaan 'uit 6 banketletters die tesamen 't woord vorme ijsbaan'. En 'hiermede is dan eindelijk de hartewensch van al onze leden in vervulling gegaan'. Maar tussen beide jaren ligt precies een kwarteeuw van hoop en teleurstelling. Een spannend verhaal is de episode met een geheimzinnige figuur, 'de heer G. te V.' in 1931, die voorstelt de IJsvereniging op te heffen en een ijsbaan in Zegwaard te exploiteren op een terrein waar later huizen gebouwd zullen worden. Secretaris Balvert vertrouwt hem niet. In de algemene vergadering merkt voorzitter Moerkercken Van der Meulen op, dat de secretaris hem 'aardig doorhad'. Personen, zegt hij 'die voor durve stellen aan het bestuur om de bestaande IJsvereniging op te doeken en met zijn gezamenlijk een ijsbaan op te richten, hebben afgedaan'.

Alleen al uit dit streven naar een eigen ijsbaan blijkt dat ondanks de principiële beslissing in 1895 ijsvermaak voor de mensen van de IJsvereniging nooit echt bijzaak is geweest. Later is er herhaaldelijk sprake van problemen met de nieuwe ijsbaan: ongelijkheid van de bodem, 'buiging

van het ijs bij een volle baan', de lozingen van de oude fabriek van Brinkers, die de vereniging in 1957 fl. 1000,- schenkt 'ter gedeeltelijke compensatie' enzovoorts tot in 1970 de mooie baan in het Van Tuylsportpark klaar is, later zelfs met fraaie verlichting.

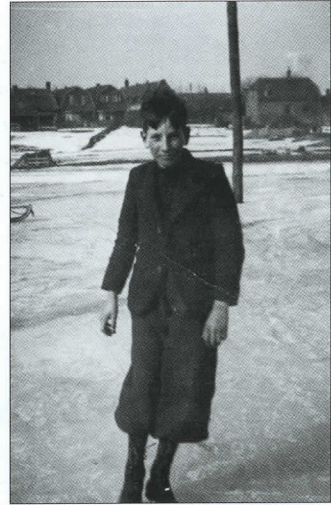
In de loop van de tijd zijn er voor en na het keerpunt in de dertiger jaren heel wat wedstrijden verreden, van allerlei aard: schoon-, hard-, en ringrijderijen, ook wel ringsteken genoemd, voor mannen en vrouwen, paren (ook hardrijden!), jongens en meisjes, voor armen, soms alleen voor ingezetenen, met allerlei prijzen als inzet: geld, spek en bonen, kunstvoorwerpen en een koperen vaas, een rookstel en een koffiepot (in 1917).

Gezelligheid kent geen tijd

Natuurlijk kon er alleen geschaatst worden als er 'ijs lag' en dat was zeker in strenge winters het geval. Strenge winters waren vooral die van 1916-1917, 1928-1929, 1940-1941 en 'recordhouder' 1946-1947, die ook het langst duurde: van 14 december tot 15 maart! De hardrijderij voor paren op 1 februari was 'geen fraai nummer' en wekte zelfs 'in hoge mate zoo af en toe den lachlust' op. Maar voor een ijsvereniging is er ook leven na het ijs. Dat leven speelde zich voornamelijk af in het café. De namen Ooms en Veelenturf en café De Jonge Prins komen in dit verband herhaaldelijk in de notulen voor. Daar werden niet alleen meestal de prijzen uitgereikt en de erewijn gedronken, er werd ook vergaderd. Zowel de bestuurs- als de algemene ledenvergaderingen vonden hier plaats.

Het is eigen aan natuurijsverenigingen dat het al of niet voorkomen van vorstperioden zijn weerslag heeft op het ledental. Talloos zijn de klachten in de notulen over mensen die na een ijsloze periode hun lidmaatschap opzeggen of gewoon niet betalen. Uit die verslagen krijgt men ook een idee over die inderdaad nogal fluctuerende aantallen, niet alleen van de leden maar ook van de leden die de algemene vergadering bezoeken. Op de eerste ledenvergadering in 1886 waren 18 leden aanwezig, een jaar later 26 van de 79 leden. In 1910 vindt het bestuur 55 leden maar 'bedroevend weinig voor deze gemeenten'. In 1917 zijn het er 150.

Volgens het jaarverslag van 1925-1926 komen 35 van de 'slechts 100 leden' op de jaarvergadering.

Dick Havenaar op de ijsbaan achter café De Jonge Prins in 1939. Op de achtergrond de Leidsewallen (coll. familie Havenaar)

Een piek bereikt de vereniging in 1947 (streng winter!) met 450 leden, een piek vormen ook de 83 leden die in 1934 de algemene vergadering bijwonen. Een absoluut dieptepunt is het jaar 1971, als er slechts 4 leden op de jaarvergadering verschijnen.

Vrouwen zijn van oudsher een vertrouwde verschijning op het ijs geweest. In Friesland werd de eerste hardrijderij voor vrouwen in 1805 in Leeuwarden gehouden. In Zoetermeer zijn ze vooral bekend van schoonrijderijen ('zwieren') maar in de vereniging als organisatie komen ze pas laat tot bloei. Pas in 1918, 32 jaar na de oprichting, zijn er voor het eerst '2 vrouwelijke leden ter vergadering aanwezig', die door de voorzitter hartelijk verwelkomd worden. 'Vooral bij eene ijsgelegenheid kunnen wij de Dames niet missen', zegt hij. Maar we moeten tot 1952 wachten tot twee vrouwen zich voor het bestuur beschikbaar stellen en ... niet gekozen worden. Pas in 1981, 95 jaar na de oprichting van de vereniging, doet de eerste vrouw haar intrede in het bestuur. De eer valt te beurt aan Mevr. Tiny Scheermeijer-Kok, die ook maar meteen het secretariaat voor haar rekening neemt en niet voor haar voorganger onderdoet, integendeel.

In de allereerste algemene ledenvergadering kwam aan de orde 'de benoeming van Eereleden' maar 'Noch het bestuur noch een der leden' weet iemand 'als zoo danig voort te dragen'. Later kwamen ze vanzelf: Flohil, mede-oprichter en ijverig secretaris, vader en zoon Van Hamersvelt, J.L. Moerkercken Van der Meulen, die zelfs tot erevoorzitter wordt benoemd. 22 jaar was hij bestuurslid, waarvan 20 jaar enthousiast voorzitter, H. Balvert, ook erevoorzitter: 35 (!) jaar bestuurslid, waarvan 21 jaar

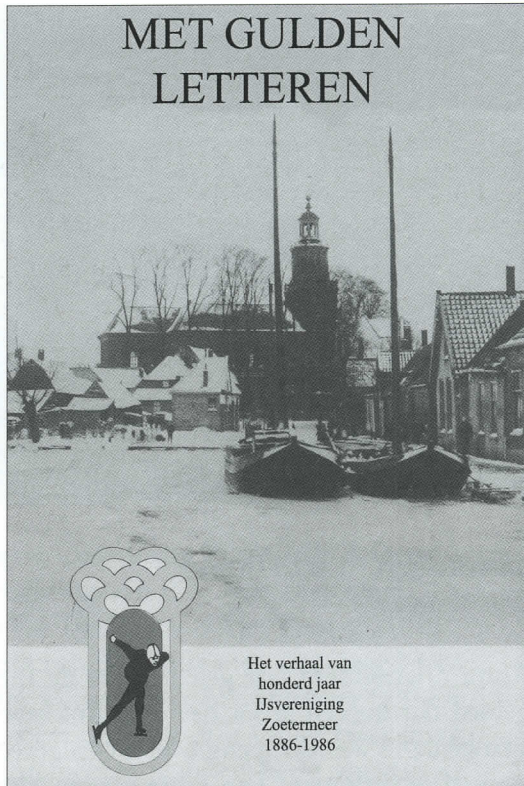
Wij adviseren

& Creëren...

**Bloembinderij
De Nobel**

Dorpsstraat 86k
2712 AM Zoetermeer
Telefoon (079) 316 93 11

secretaris-penningmeester, 14 jaar voorzitter, en in de nieuwe tijd Rook Klos, jarenlang penningmeester en 'man van het natuurijs' en ondergetekende, voorzitter. Vooral in de algemene ledenvergaderingen ging het er vaak heel gezellig toe. Aan het einde had er altijd een verloting plaats. Zij waren ook bedoeld als 'klantenbinding'. Verloot werden onder andere: schaatsen, sigaren, pijpen, speculaaspoppen en soms banketletters, een keer in de vorm van 'ijsbaan', zoals we al zagen. Dat gezelligheid soms geen tijd kende, blijkt uit een van de kostelijkste passages in het oude notulenboek, in het verslag van de bestuurvergadering van 12 december 1919. Vandaar tot besluit van mijn verhaal een citaat uit dit verslag. 'Hierop worden de glazen geleidigd en de wensch uit gesproken nog dikwijls op zoo gezellige manier voor 't welzijn der ijsvereniging te vergaderen. De vergadering heeft een zeer lang verloop en droeg een gezellig karakter. Er wordt nog veel in belang van de vereeniging gesproken en op een moment willen allen leden te gelijk het woord hebben de Secr. zegt dat hij er dan geen notulen van kan houden de Voorzitter roept de vergadering tot de orde, na nog veel woorden te hebben gewisseld sluit de Voorzitter de vergadering (het is ondertusschen ver in de nacht gevorderd) en dank de leden voor hun opkomst en de aangenamen discusiën'. (Zou de secretaris een beetje te diep in het glaasje gekeken hebben?) De Ijsvereniging is thans 122 jaar jong en telt 600 leden. Ik vond het wel aardig te vernemen, dat zelfs in deze tijd een periode met natuurijs effect heeft op het ledenbestand.

Gedenkboek door Mathijs van Welie

Gevelsteen "Lacto-hoeve"

Ton Vermeulen

Ruim driehonderd jaar geleden viel de Binnenwegse Polder droog, het gebied dat nu een groot deel van Rokkeveen, Dorp en Oosterheem omvat. Eeuwenlang was de veengrond weggegraven en gebaggerd om gedroogd als turf te verkopen. Een grote plas met smalle stroken land en gespaarde erven tegen de Zegwaartseweg aan waren het resultaat. Golfslag kalfde de rest van het land af, en door stormen dreigden telkens de Bleiswijkseweg en Zoetermeerse Laan te overstromen. Deze wegen vormden uiterst belangrijke landverbindingen tussen Den Haag en Gouda en Leiden en Rotterdam.

Zegwaard had in eerste instantie het octrooi tot droogmaking gekregen maar kon de zaak niet rond krijgen. Uiteindelijk zette de stad Rotterdam de schouders eronder en negen nieuwe wind-schepadmolens maalden tussen 1701 en 1706 het water naar de Rotte weg. Het resterende veen werd weggegraven en vruchtbare zeeklei bleef over. Tot de verkoop in 1805 verpachtte Rotterdam het land aan boeren die hun huizen langs de wegen bouwden.

Aan de Rokkeveenseweg, nu Zuid nummer 104, verrees rond 1710 een boerderij die vanaf 1790 bewoond werd door de familie Rutten. Vererving zorgde ervoor dat na 1828 de familie Vollebregt daar ging boeren, totdat met de bouw van de wijk Rokkeveen de agrarische functie verdween en de kringloopwinkel de Pelgrimshoeve haar intrek nam.

Ondertussen was in 1927 de oude boerderij afgebroken; op de oude fundamenten verrees een nieuw gebouw in opdracht van Nutricia.

Die had deze tezamen met de Nutriciahoeve, aan de Rokkeveenseweg 44, verworven om de levering van melk veilig te stellen. Het nieuwe gebouw kreeg dan ook de naam Lacto-hoeve, waarbij lacto de Latijnse naam voor melk is.

Met het vertrek van de Pelgrimshoeve-organisatie was sloop ondanks protesten

onafwendbaar. Door toedoen van onze Commissie Historisch Erfgoed heeft de gemeente de gevelsteen er onder leiding van dhr. Van Leeuwe en door Bottelier Slooptechniek uit laten halen. Het bleek echter geen plaat te zijn maar stucwerk zodat een gedeelte van de muur mee uitgezaagd moest worden. Na restauratie door de Gebr. Huurman is het ongeveer 900 kilo zware blok in november 2007 heel voorzichtig naast 't Oude Huis gezet. Op dat moment hoorden we dat de gemeente plannen heeft om de gevelsteen te gebruiken bij de nieuwe kinderboerderij in Oosterheem. De "Lacto-hoeve" kan geen betere plaats krijgen!

De Lacto-hoeve
26 juni 2001
(foto Th. v.d. Poel)

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken het met hun financiële steun mede mogelijk dit blad uit te geven.

Van As Makelaardij bv

Eerste Stationsstr. 61, tel. (079) 316 44 45

Dranken/Wijnhandel Boonekamp

Dorpsstraat 130, tel. (079) 316 38 02

Bouwmarkt De Bouwhof

Edisonstraat 88, tel. (079) 331 07 00

Cammeraat IJzerwaren

Eerste Stationsstr. 48, tel. (079) 316 37 31

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

Koperstraat 40, tel. (079) 363 44 44

Het Fluitschip historisch onderzoeks-

adviesbureau, tel. (079) 316 78 46

Henneken Radio en TV

Den Hoorn 7, tel. (079) 316 24 90

Linthout Foto Video

Dorpsstraat 68, tel. (079) 316 30 84

Roos Kantoorboekhandel

Dorpsstraat 155, tel. (079) 316 35 80

Rové Licht & Sfeer Eerste Stationsstr. 3

tel. (079) 316 64 88

Schoenen Van Veen

Dorpsstraat 83, tel. (079) 316 31 65

Personenvervoer Van der Slik

Blauwroodlaan 296, tel. (079) 361 61 61

Bode Scholten BV

Fokkerstraat 9, tel. (079) 343 50 00

Uw huis verkopen?

Duidelijk, Helder, Betrouwbaar!

van Brero & Breugem

NVM REGISTER MAKELAARS - TAXATEURS

Dorpsstraat 14 (naast het Nicolaasplein) 2712 AK Zoetermeer

tel.: 079-3160061 fax: 079-3160026

e-mail: info@vanbrero-breugem.nl internet: www.vanbrero-breugem.nl

Gratis waardebepaling! Bel 079 - 3160061

Outdoorspecialist Van Herwijnen

Dorpsstraat 66 anno 1908

berg/wandelschoenen
kampeerartikelen
schietsport
dartsport

dunp
van Herwijnen
SINDS 1891

tenten
klimsport
vrijtijdskleding
campingaz dealer

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - Telefoon (079) 316 35 51 - www.herwijnenzoetermeer.nl